

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1

št. 1 / 1996

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

1570 / 2001

višnar

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC V LETU 1996

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je kljub nekaterim težavam, ki so ga pestile v letu 1995, v celoti dobro gospodarilo. Poslovni načrt je bil z ugodnimi rezultati najbolj presežen v gradbeni dejavnosti.

Za letošnje leto predvidevamo najprej ureditev odnosov z državo in zadrugami ter sklenitev (podpis) razdruživene pogodbe.

Agenciji za privatizacijo bomo predložili program lastninskega preoblikovanja podjetja, s skladom kmetijskih zemljišč in gozdov pa bomo na osnovi te dni sprejetega Zakona sklenili dolgoročno 20-letno pogodbo o koncesiji za gospodarjenje v državnih gozdovih. Sprejet je bil Zakon o moratoriju na vračanje državnih gozdov tujcem in veleposestnikom. To pa pomeni, da bomo v letošnjem letu gospodarili z več kot 16.000 ha državnih gozdov v katerih bomo povečali dosedanji obseg dela. Povečati želimo tudi sodelovanje z gozdnimi posestniki pri prevzemanju sečenj in spravila, kakor tudi odkupa na panju in na kamionski cesti. Nameravamo opraviti tudi čim več gojitvenih in varstvenih del v privatnih gozdovih.

Krepili in posodabljali bomo transportno dejavnost. Mehanično delavnico pa dobro usposobili za servisiranje težke mehanizacije. Pridobiti želimo servis za mnoge tipe traktorjev in druge težke mehanizacije. Tudi izdelovanje novih izdelkov ne bomo zanemarili.

Na CLS v Otiškem vrhu bomo posodobili proizvodnjo tramov, tramičev in drugega gradbenega lesa. Poskrbeli bomo za pripravo oblovine, za skladiščno manipulacijo, lupljenje in sortiranje gozdnih sortimentov po željah kupcev.

Z vsemi občinami Koroške regije bomo sklenili pogodbe o vzdrževanju gozdnih prometnic (cest). Za zunanje naročnike bomo izvajali tudi druge nizke gradnje in zemeljska dela. Pridobivali oziroma povečevali bomo obseg visokih gradenj in adaptacij posameznih starejših stavb.

V programu imamo še ustanovitev invalidskega podjetja, kjer želimo produktivno zaposliti naše delovne invalide.

Povečali in širili bomo trgovinsko dejavnost za potrebe gozdarstva, lovstva in ribištva ter drugih izdelkov oziroma opreme za gozdarstvo in gradbeništvo.

S kmetijskimi in gozdarskimi zadrugami želimo tesneje sodelovati in krepiti poslovno tehnično sodelovanje.

Celotno poslovanje bo podpiral nov informacijski sistem, ki bo omogočal sprotne informacije za kvalitetno odločanje in vodenje podjetja oziroma poslovanja.

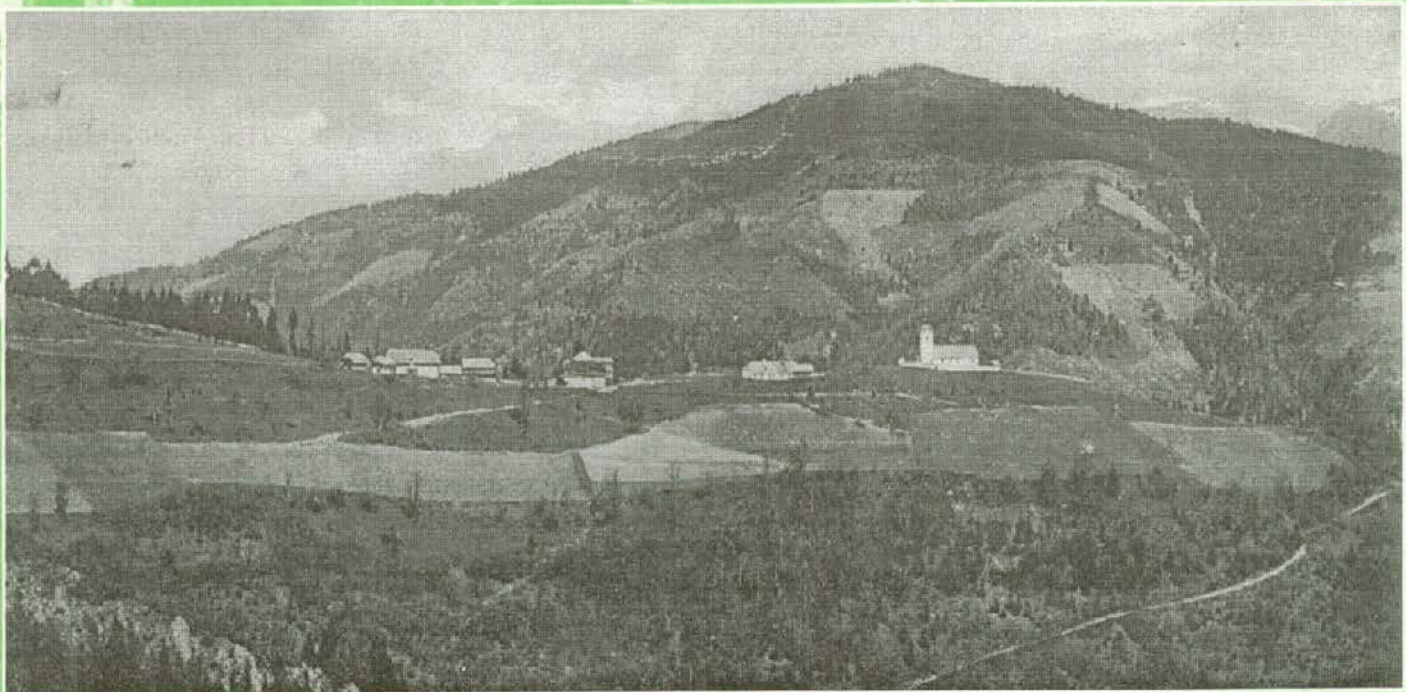
Vse to bo omogočilo in zagotovilo zaposlitev in ohranitev delovnih mest predvsem našim bodočim delničarjem, ki so vložili svoje certifikate v podjetje.

Gozdno gospodarstvo bo še posebej tenkočutno skrbelo za tiste člane kolektiva, ki ga tudi v najtežjih časih niso pustili na cedilu.

Celotno gospodarjenje in poslovanje bomo vodili tako, da bomo ustvarjali dobiček oziroma dividende za naše delničarje.

VSEM ZAPOSLENIM, UPOKOJENCEM, KMETOM IN POSLOVNIM PARTNERJEM ŽELIM SREČNO IN USPEŠNO 1996. LETO.

Hubert Dolinšek

Današnji uvodnik je usmerjen v bodočnost. Slika pa priča o podobi Koprivne izpred stotih let. Takrat je bilo "fratno" in "novinsko" gospodarjenje z gozdom v Koprivni na višku. Posek, vidnih na fotografiji, danes ni več, ker z gozdovi gospodarimo po načelu sonaravnosti. Upamo, da po stotih letih, odkar je koprivski župnik Ivan Hojnik napravil ta posnetek, nekemu fotografu ne bo zopet uspelo posneti kaj podobnega. - Časi so v vseh ozirih za naše gozdove nekako "čudni".

ŠKODE V GOZDOVIH, CENITEV ŠKOD IN UVELJAVLJANJE ODŠKODNIN

(Nadaljevanje iz 12. številke)

Ločimo zimsko in letno lupljenje, ki je nevarnejše zaradi večje verjetnosti okužbe rane z gljivicami. Okoli poškodovanega mesta pride do intenzivne rasti tkiva, trohnoba pa se širi po deblu navzgor in navzdol, lahko tudi več metrov. Drevesa so veliko manj odporna proti mehanskim obremenitvam (sneg, veter), del debla, ki je sicer največ vreden, pa je razvrednoten in vrednostni prirastek je zato občutno manjši!

Poškodovana drevesa, če je le mogoče, je potrebno čim prej posekati.

Neugodno za cenitev teh škod je, da so razpršene na veliki površini, letni obseg škod je večinoma neopazen, saj so poškodovane le tu in tam manjše skupine dreves ali posamezna drevesa in jih je zato težko zajeti. Ker pa škode nastajajo vsako leto in se seštevajo, so posledice lahko zelo hude, kot lahko to opazujemo v mlajših sestojih na Plešivški kopi ali v Glažuti. Zelo slabo za prihodnji razvoj gozda je, da so pogosto poškodovana najlepša drevesa - nosilci funkcij. Ocenjujejo, da se zmanjša donos močno poškodovanega mlajšega sestoja za 30 - 40%.

Posledice poškodb je težko predvideti, zanesljive podatke dobimo le z opazovanjem poškodovanega sestoja, ki lahko traja desetletja, vse do obnove gozda, pri tem pa vemo, da je odškodnino mogoče uveljavljati le šest mesecev po nastanku poškodbe.

V literaturi navajajo razne pripomočke in tabele za ocenjevanje teh vrst škod. Metode temeljijo na odnosih med premerom, velikostjo poškodbe ali starostjo poškodovanega drevesa in povzročeno škodo.

Baader navaja naslednje relacije med premerom in zmanjšanjem vrednosti drevesa:

debel. stopnja	3	4	5	6	7	8	9	10	11
zmanj. vrednost, %	9	11	13	15	16	17	17	18	18

Tudi drugi avtorji navajajo stopnje škod v naslednjem obsegu:

Borgman za smreko 10-34%, Hegert-Kurt- Fasl 2-27%, Eidman 6-16%. Te podatke navajam zato, da bi vsak med nami, ki bi se ukvarjal z izračunavanjem škod, lahko približno kontroliral svoje izračune.

Za ocenjevanje tovrstnih škod po divjadi navodila iz Odredbe o ugotavljanju obsega škode in zmanjšane donosa na gozdnih zemljiščih niso najbolj uporabna iz naslednjih vzrokov:

1. v območju imamo le malo enodobnih gozdov, še posebej v zasebni lasti;
2. poškodovanih debel praviloma ne posekajo takoj po nastanku škode, normalne sečne zrelosti pa poškodovana drevesa večinoma tudi ne dočakajo;
3. ob nastanku škode ni mogoče takoj presoditi, kako bo poškodba vplivala na razvoj drevesa, ali se bo inficirala ali pa ne bo pustila hujših posledic na drevesu.

Zato mislim, da bi bil za izračun manjših poškodb sestoja primeren način, pri katerem bi uporabili zgoraj navedene Baaderjeve odstotke.

Postopek za ocenitev škode

1. S polno premerbo ugotovimo po debelinskih stopnjah volumen poškodovanega lesa.
2. Iz gozdnogospodarskega načrta prevzamemo podatke o lesni zalogi sestoja, prirastku in tarifah. Če so deleži razvojnih faz neustrezni ali se sestojna zgradba močno razlikuje od prebralne, je potrebno to upoštevati pri prirastku.
3. Oceniti je potrebno deleže gozdnih lesnih sortimentov sestoja in stroške poseka in spravila ter od prodajne cene določiti delež

sredstev za gojitvena dela in prometnice. Iz teh podatkov izračunamo prodajno ceno, stroške in ceno lesa na panju.

4. Prirastek pomnožimo s ceno lesa na panju in dobimo letni donos gozda na hektar. S kapitaliziranjem letnega donosa dobimo vrednost sestoja.
5. Vrednost sestoja podelimo z lesno zalogo in dobimo vrednost m³ lesne zaloge. S tem zneskom pomnožimo po debelinskih razredih ugotovljeno količino poškodovanega lesa. To pomnožimo še z Baaderjevimi odstotki in seštejemo. To bi bila škoda zaradi lupljenja.

Kljub poenostavitvam je izračun škode v informacijskem pogledu dokaj zahteven, izračun pa je enostaven.

Primer (namišljen) 2

V odd. 25b s površino 3.05 ha, lesno zalogo 280 m³/ha, prirastkom 7.8 m³/ha je bilo olupljeno večje število dreves. Podatki, ki smo jih ugotovili s polno premerbo, so prikazani v tabeli. Vmesne tarife (Čoklove): 6

V sestoji smo ugotovili sortimentno strukturo, iz katere smo ugotovili poprečno prodajno ceno 7800 SIT/m³, stroški za sečnjo in spravilo znašajo 400 SIT/m³, za gojitvena dela in prometnice namenimo 8% od prodajne cene, t.j. 624 SIT/m³.

Cena lesa na panju = 7800 - 4000 - 624 = 3176 SIT.

Vrednost letnega donosa = prirastek * cena na panju = 7.8 * 0,85 * 3176 = 21047 SIT/ha; (0,85 je faktor za preračunavanje bruto lesne mase v neto). Vrednost gozda = vrednost letnega donosa (0,03 = 21047/0,03 = 701567 SIT/ha, (0,03 je gozdna renta, ki znaša 3%).

Izračun vrednosti m³ lesne zaloge = vrednost gozda/lesno zalogo = 701567/(280 * 0,85) = 2948 SIT/m³.

Izračun škode:

poškodovana drevesa po debelinskih stopnjah

debel. stopnja	3	4	5	6	Skupaj
število dreves	25	27	18	15	85
tarifa	0.06	0.19	0.37	0.62	
lesna masa, m ³	1.50	5.13	6.66	9.92	23.21
vred. (1 m ³ = 2948)	4422	15123	19634	29244	68423
Baaderjevi %	9	11	13	15	
škoda	398	1664	2552	4387	9001

Škoda znaša 9001 SIT, na m³ 388 SIT ali 12.2% prodajne cene lesa na panju.

K. Zagorc, dipl.inž.gozd.

Zaradi objedanja nastane grmasta oblika. - Foto: Miklašič

Prirreja govejega mesa

Prirreja govejega mesa je poleg mleka najpomembnejša panoga govedoreje v Sloveniji. V prirrejo govejega mesa se usmerjajo tista kmečka gospodarstva, ki iz različnih vzrokov ne želijo ali nimajo dovolj ugodnih možnosti za tržno prirrejo mleka.

Usmeritev v rejo goved za meso ima določene prednosti, pa tudi negativne plati v primerjavi s proizvodnjo mleka.

Prednosti takšne usmeritve so:

1. nižji investicijski stroški v objekte in opremo
2. manjša poraba živega dela
3. manjša odvisnost prirreje govejega mesa od kakovosti delovnih moči
4. oddaljenost od tržišča ne vpliva na ceno klavne živine

Negativne plati te usmeritve pa so:

1. obrat kapitala je zelo počasen
2. potrebne so cečje črede, s tem pa tudi kmetije, ktere bi morale biti velike od 20 do 40 ha.

Poznamo več tehnologij pitanja goved, na grobo pa jih lahko razdelimo na:

1. pitanje goved z rejo krav dojl, kjer je pitanec ob materi od rojstva do zakola
2. pitanje goved, odstavljenih od mater.

V Sloveniji je najbolj razširjen drugi način pitanja, pri katerem pa je tudi več tehnologij. Tisti kmetje, ki imajo mešano proizvodnjo, izvajajo vse faze pitanja sami. To je: vzrejo telet in nadaljnjo pitanje. Tisti kmetje, kateri pa so usmerjeni samo v pitanje, pa kupijo vzrejena teleta, to je pri teži ca 130 kg in jih spitajo do klavne teže. V manjši meri pa je še prisotno dvostopenjsko pitanje, kjer en kmet spita vzrejena teleta do 250 kg, drugi pa do končne teže.

Uspešnost pitanja pa je odvisna od več faktorjev:

1. Pasma govedi

V Sloveniji največ pitajo teleta kombiniranih pasem, to je svetlolisaste in sivorjave pasme, saj mesnih pasem skoraj nimamo, gospodarskega križanja mlečne pasme z mesnimi pasmami, pa tudi ni kaj dosti. Pitanje telet črno bele pasme na višjo težo pa je tudi šele v povelju.

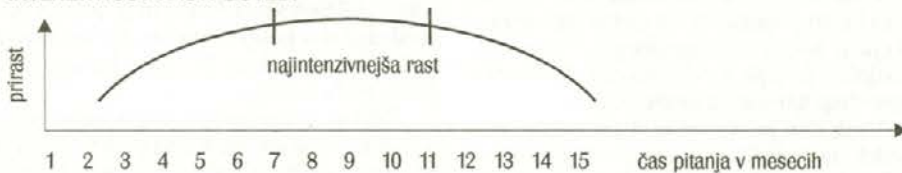
2. Prehrana pitancev

Od vrste prehrane pitancev je odvisna rast oziroma intenzivnost pitanja. Za pitanje telet ob materah, prehrana ni tako problematična, saj teleta sesajo matere ves čas pitanja. Problematično pa je za druge načine pitanja, saj se potrebe po vrsti krme spreminjajo od starosti in teže pitanca. Na splošno pa goveji pitanci potrebujejo dovolj kvalitetne osnovne krme, kot je seno in silaže.

Z dodajanjem koncentratov pa lahko povečujemo prirast mesa do njegove genetske sposobnosti. Pri tem moramo upoštevati naravno zakonitost rasti goveda, kjer je naj-

intenzivnejša rast govedi med 6 in 11 mesecem starosti, kasneje pa se rast upočasni, saj prične govedo prirašati poleg na meso še na loj.

INTENZIVNOST RASTI GOVEDI

DELEŽ MESA IN LOJA V KLAVNIH POLOVICAH V %

	biki		telice		Čas pitanja
	meso	loj	meso	loj	
zelo intenzivno pitanje	75,14	7,35	70,28	11,85	10-12 .mes.
manj intenzivno pitanje	75,05	7,99	68,34	14,53	12-14 mes.
ekstenzivno pitanje	73,89	9,15	67,28	17,70	nad 14 mes.

Tudi pri prehrani pitancev moramo upoštevati, da je krmni obrok izbalansiran glede na potrebe pitanca tako, da je dovolj beljakovin, energije, rudnin in sušine.

3. Zdravstvenega stanja pitancev

Zdravje pitancev je odvisno predvsem od zdravstvenega stanja osnovne črede, od pravilne prehrane in mikroklima v hlevih. Zaradi večjih čred pri pitanju je možnost prenosa bolezni od živali na žival zelo velika, posebno pri prosti reji, saj se večina nevarnih bolezni pri govejih pitancih prenaša po zraku ali z dotikom. Zato je pomembno pravočasno od-

krivanje in zdravljenje. Najpogostejše bolezni pri govejih pitancih so bolezni dihal (razne pljučnice), kožne bolezni in zajedalci, kot so lišaj in uši in črevesni zajedalci.

4. Vzdrževanje reda in higiene v hlevu

Kljub temu, da je v zadnjih letih pitanje goved v Sloveniji zelo nezanimivo zaradi nizke donosnosti, bi bilo prav, da se bi čim več telet privezalo in spitalo do klavne teže, saj znamo prirediti kvalitetno govejo meso, katerega potrebujemo za naše potrebe, lahko bi ga pa tudi veliko izvozili.

Martin Mazgan, ing. agr.

Tečaj peke kruha

Tako zagnano so se žene s področja Kozjaka, Pake in Doliča lotile mesenja testa za izdelavo 7 vrst kruha, spekle pa so še rogljiče-kroasane in krofe. Tečaj PEKE KRUHA je potekal 9. novembra 1995 na kmetiji Podlesnik v Sr. Doliču, vodila pa ga je ga. Marija Prajner, učiteljica praktičnega pouka na Srednji živilski šoli v Mariboru. Tečaja se je udeležilo 16 žena in deklet. - Tekst in foto: Danica Onuk

STROJNI KROŽEK

KAJ JE TO?

Predvsem v zadnjih dveh letih je bilo med kmeti pogosto slišati za strojne krožke. O njih je bilo veliko napisanega v strokovnih revijah in časopisih. Vseeno pa večina ne ve natančno, kaj strojni krožki so.

Vsak dan znova ugotavljamo, da je dohodek, iz kmetijstva prenizek. Ko se vprašamo po vzrokih za tako nizek dohodek, jih celo vrsto zlahka naštejemo. Naše kmetije so v povprečju med najmanjšimi v Evropi, večina jih je razdrobljenih, pogoji za kmetovanje niso ugodni, cene kmetijskih proizvodov padajo, cene repromateriala pa rastejo. Na kmetijah je ogromno zastarele in slabo izkoriščene mehanizacije. V proizvodnji se uveljavljajo sodobne tehnologije, ki zahtevajo sodobne, zmogljive in seveda zato drage stroje. Ti so na naših kmetijah še manj izkoriščeni.

Če torej želimo povečati ali vsaj ohraniti dohodek kmetij, moramo zmanjšati stroške. Zmanjševanje stroškov pri živini, krmilih, semenu, gnojilih... vodi v zmanjšanje intenzivnosti, s tem pa tudi dohodka. Analize so pokazale, da je v kmetijstvu najlažje (še zlasti v naših razmerah) zmanjšati stroške kmetijske mehanizacije, saj ti predstavljajo najpomembnejši delež v stroških proizvodnje. To dejstvo kmetje poznajo, saj je zelo močno prisotna izmenjava strojnih uslug med sosedi. Kljub precejšnji razširjenosti ima tudi ta nekaj slabosti. Te se kažejo zlasti v finančni nedorečenosti (nikoli ne veš, koliko si za uslugo dolžan), uslugе z različnimi stroji, uslugę je potrebno vrniti tudi na račun zaostalega dela na lastni kmetiji. Takšna oblika pomoči je tudi omejena na ozek krog sosedov.

Bolj organizirane oblike sodelovanja med kmeti so bile strojne skupnosti, ki pa so prinesle ogromno slabih izkušenj (nevzdrževanje, okvare, nejasna razmerja med člani...) in so zato v večini propadle.

Novejša, v Avstriji in delu Nemčije že zelo uveljavljena, oblika organizirane med-soseske pomoči so strojni krožki. V tej obliki gre za prostovoljno združevanje kmetov na društveni osnovi. Sodelovanje je razširjeno na celotno območje društva in ne le med najožje sosede. Člani krožka so lastniki kmetijskih strojev in preko krožka ponudijo uslugę z njimi. Lastnik sam dela s strojem, delo pa dobi plačano po predhodno dogovorjenih cenah. Te so postavljene tako visoko, da pokrivajo stroške uporabe strojev in dela. Dela opravljajo člani krožka med sabo, krožek pa je namenjen le posredovanju informacij o potrebah in prostih zmogljivostih strojev. Te informacije zbira in članom posreduje vodja krožka. V praksi izgleda to takole. Kmet Tone bi rad posejal 2 ha silažne koruze, pa nima kvalitetne pnevmatske sejalnice. Prav tako je nima nihče od poznanih sosedov. Zato pokliče

vodjo krožka, ki mu pove, da ima v sosednji vasi sejalnico kmet Franc in je pripravljen naslednji dan posejati koruzo. Ceno storitve oba kmeta poznata. Po opravljenem delu Tone plača uslugo.

Takšno organizirano sodelovanje med kmeti ima več prednosti. Na prvem mestu je sigurno povečana uporaba strojev in zato nižji stroški uporabe kmetijske mehanizacije. Kmet si lahko omisli sodoben stroj, saj ve, da bo z njim opravljal uslugę v okolici in si tako pokril del setroškov. Tudi manjše kmetije si lahko zagotovijo kvalitetne uslugę s sodobnimi stroji, ki si jih sami ne morejo ali pa bi jih bilo nesmotrno kupiti. Opravljanje uslug je lahko pomemben vir dohodka za manjše kmetije. Na kmetiji ni potrebna določena specialna mehanizacija. Poveča se kakovost opravljenega dela. Za večje območje krožka je možno kupiti specialne stroje (travniške sejalnice, balirke, ovijalke...).

Za izvajalce storitev preko strojnega krožka je pomembno tudi dejstvo, da so prejemki iz naslova medsebojne soseske moči v okviru strojnih krožkov s kmetijsko mehanizacijo in delovno silo po Zakonu o dohodnini (Uradni list RS št. 71/93) oproščeni plačevanja dohodnine, če gre za dela s

Specialni stroji so primerni za delo na strojnem krožku

področja kmetijstva in gozdarstva, ki jih opravljajo člani, kmetije z lastno mehanizacijo, v domači ali sosednjih občinah. Dela lahko zaračunavajo po cenah, ki ne smejo biti višje od cen objavljenih v Katalogu stroškov kmetijske mehanizacije. Višina prometa pa je omejena na 64.000 tolarjev na ha kmetijske zemlje, ki jo ima kmet v lasti ali najemu, vendar največ 20 ha. Za opravljeno delo mora izvajalec napisati račun v treh

izvodih. Enega prejme naročnik, drugega koordinator, tretjega pa obdrži izvajalec. Račun mora hraniti pet let.

Prednosti in pomen organizirane med-soseske pomoči so spoznali tudi nekateri koroški kmetje. Zato smo lani na njihovo pobudo ustanovili "Strojni krožek Koroške". Ker smo ocenili, da ga je smiselno organizirati za širše področje, je ustanovljen za področje Upravnih enot Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem. Krožek šteje trenutno 64 članov, ki so pripravljeni nuditi uslugę s kmetijsko mehanizacijo. Predsednik je Hartman Marjan iz Vrh, koordinator pa Stanko Jamnik. Sedež krožka je na Enoti za kmetijsko svetovanje v Slovenj Gradcu tel. 43-293.

Letos smo opravili preko krožka že sorazmerno veliko del. Pri tem ugotavljamo, da je veliko dela opravljenega še v obliki klasične med-soseske pomoči. Manjše je bilo zanimanje za dela s klasično kmetijsko mehanizacijo. Največ dela preko krožka pa je bilo opravljeno s specialnimi stroji (dosejavanje trav v rušo s sejalnico Hunters - 100 ur, siliranje trav v valjastih balah - 150 ur, obdelava tal z vrtavkasto brano - 20 ur, žetev - 80 ur). Za ta dela se kaže zanimanje še v prihodnje in kmetje kupujejo še dodatne stroje. Poleg tega je bilo opravljenih 36 ur drugih kmetijskih del. Skupaj je tako preko krožka opravljenih 386 strojnih ur.

Kmetje v Radljah ob Dravi pa so letos ustanovili svoj strojni krožek "Drava". Ta šteje 58 članov, ki že aktivno delujejo v krožku. Tako so opravili preko 770 ur prometa. Naj-

več dela je bilo opravljenega z vsejavanjem trav v rušo, setvijo žit in koruze, spravilom žit in koruze ter baliranjem trav.

Če vas še karkoli zanima o strojnih krožkih, se pozanimajte na Kmetijski svetovalni službi. Člane, ki imajo doma še kopije računov, prosim, da jih oddajo!

Stanko Jamnik, dipl. ing. kmet.

PTICE POZIMI

Zima, to je čas, ko si ptice najtežje najdejo hrano in je zanje obdobje najhujše preizkušnje.

Ptice so zaradi majhne telesne teže in relativno velike telesne površine občutljive tudi na nizke temperature. V najhujšem mrazu si pomagajo tako, da nasršijo perje, s tem povečajo izolacijo in prekrijejo gole dele telesa.

Tiste vrste, ki niso prilagojene preživetju v teh ekstremnih razmerah, vodi naravni nagov v toplejše kraje.

Te vrste živijo pri nas le v toplejšem obdobju, ko gnezdiijo, nekatere pa le ob selitvi preletijo naše kraje. Pravimo jim selivke. Najbolj znane selivke so: lastovke, pasterice, črnoglavke, šmarnice, škorci, griljčki.

Najpogostejše ptičje vrste, ki jih vidimo pozimi, spadajo v skupino klatežev. To so ptice, ki pri nas gnezdiijo, v zimskem obdobju pa se klatijo po širšem prostoru, ko stikajo za hrano. Mednje spadajo: sinice, ščinkavci, zelenci, dleski, strnadi, detli.

Poleg klatežev lahko pozimi opazujemo ptice, ki gnezdiijo in prezimujejo v ožjem okolišju. Tem pravimo stalnice. Brglez, nekatere sinice, plezalček, vrabec in soja so vrste, ki so najzvestejše svojemu prostoru.

Večkrat nas pozimi presenetijo zimski gostje. V naših krajih ne gnezdiijo, pozimi pa se lahko pojavijo zelo množično. Pri iskanju hrane priletijo k nam iz severnejših krajev. Največkrat pridejo pinože in brinovke, bolj predko pa pegami.

Veliko je torej ptic, ki se pozimi potikajo naokoli. Še posebej veliko jih bomo opazili okoli hiš in naselij, če smo nanje mislili že prej

in posadili v žive meje rastlinske vrste, kot so: črni trn, šipek, jerebiko, glog, mokovec, dren, kalino in razne druge, ki obrodijo plodove, ki so primerna zimska prehrana.

Dosti ptic pa privabimo pozimi s krmiljenjem. Kot vsako poseganje v naravo, mora biti tudi krmiljenje kvalitetno, sicer bolj škoduje kot koristi.

Dobro krmišče mora ustrezati tem zahtevam:

1. Postavljeno mora biti tako, da je varno pred mačkami in dostopno tudi bolj plašnim gostom.

2. Krma mora biti raznovrstna in zavarovana pred mokroto. Najboljša je mešanica semen sončnic, buč, prosa, pšenice in konoplje. Nekatere imajo rade sadje. Zelo primerne so lojene pogače in olupljene in iztrebljene lisice in kune, ki jih obesimo na primerno mesto. Do spomladi jih oberejo do kosti.

V krmilnico ne polagamo krompirja, kruha in drugih ostankov hrane.

3. Če smo se odločili za krmiljenje, moramo ptice krmiti preko cele zime. Kako intenzivno zavisijo od vremenskih razmer. Ob hudem mrazu in novo zapadlem snegu nas čakajo že ob svitu, zato mora biti krmilnica polna že zjutraj. Krmiljenje poveča koncentracijo ptic. Če s krmiljenjem nenadoma prenehamo, je lahko za ptice izredno hudo, še posebno ob hudem mrazu in debelem snegu na drevju.

Pravi pomen zimskega krmiljenja pa je možnost opazovanja ptic. Pri krmilnicah najlažje spoznavamo ptičje vrste in opazujemo njihovo obnašanje. Hitro opazimo razlike v gibanju, pobiranju in luščenju semena, branjenju prostora...

Na podeželju so najpogostejši obiskovalci krmilnice sinice. Največ je po navadi velikih sinic, sledijo jim močvirne in meniškiki, opaziti

pa je tudi posamezno čopasto sinico in plavčka. Vse sinice bliskovito primejo seme, ga odnesejo na bližnji grm ali drevo, pritisnejo s prsti ob vejo in obdelajo s kljunom.

Veliko bolj samozavestni so dleski, zelenci in kalini. Vsedejo se na rob mize in sedijo dalj časa in se hranijo.

Vrabec pride skoraj vedno več skupaj. So zelo glasni, s krmilnice preženejo ostale ptice, branijo prostor in mrzlično brskajo, ko iščejo najbolj priljubljeno vrsto semena. Pri tem ga veliko zmečejo na tla, kjer ga v večjem miru pobirajo ščinkavci, pinože, strnadi in nevsiljiva taščica.

Najbolje zna izkoristiti polno pogrnjeno mizo brglez. Pri vsakem obisku krmilnice si nabaše poln kljun zrnja. Nosi ga na sosednja drevesa in skladišči za lubje. Rezervo pa ne dela le zase, shrambo mu pridno pomagajo prazniti druge ptice, posebno sinice in deteli. Brglez lušči seme tako, da ga vtakne v špranjo, ki mu služi kot primež, da ga s kljunom lažje obdela.

Čim posije dovolj toplo sonce, običajno je to v mesecu marcu, si ptice v naravi najdejo dovolj hrane in opravljajo nalogo, ki jim je dana. Ob krmilnicah je vse manj gostov, kar je znak, da lahko počasi prenehamo s krmiljenjem.

Z biološkega vidika krmiljenje nima večjega pomena. Z zimskim krmiljenjem še nismo rešili nobene ptičje vrste. Na krmišča prihaja le majhen delež ptic. Najdobje ptičje vrste, kot so oba kraljička, dolgorepke, gorska sinica in še več drugih, ostanejo tudi v najtežjih razmerah daleč v stran od človeka in krmilnic. Komaj slišno čebļajo po zasneženem drevju v tistem zimskem gozdu, kjer najdejo dovolj hrane, da je vrsta do danes preživela.

Tone Pridigar, dipl. inž. gozd.

IZ RAZBORSKE KRONIKE

KAKO SMO DOŽIVLJALI GROFOVSKO OBLAST

Ob koncu leta nam spomini še posebno radi pohitijo v stare čase in kraje in k ljudem ki smo jih v življenju srečevali. Posebno se človeku vtisnejo v spomin dogodki iz prvih otroških in šolskih let, čeravno se nekaterih stvari izpred kratkega časa sploh ne spominjamo več. V zadnjem času se veliko sliši in bere o nekdanjih graščakah in grofih, ki so nekdanj pri nas živeli in gospodovali in bi storili vse, da bi dobili vrnjeno premoženje, nekateri so se celo pripravljali naučiti slovenskega jezika. Tudi sam se spominjam še nekaterih stvari in dogodkov iz najzgodnejše mladosti, ko je še v Plešivški graščini gospodoval grof Thurn s svojimi oskrbniki in gozdarji. To je bil grof Douglas Thurn von Valsassina in je bil verjetno ded od današnjih interesentov za naše gozdove. Največ se tega življenja pod grofovsko oblastjo spominjam seveda iz pripovedovanja svojih staršev, ter starejših bratov in sester. Kmalu, ko sem pričel obiskovati razborsko osnovno šolo, to je leta 1936, je grof prodal Plešivec z vsemi posestvi in Suhodolško žago, med njimi tudi moj rojstni dom - Kristavc.

Grofovsko lastništvo in oblast sem doživljal tako v svoji najzgodnejši mladosti in prvih šolskih letih. To smo sprejemali kot nekaj samoumevnega, ravno tako kot ostalo posvetno in cerkveno oblast. Za najemnike grofovskih posestev so bili njegov oskrbnik in gozdarji prva instanca, ker so bili s svojimi družinami popolnoma odvisni od njegovih stanovanj, dela in zemlje, kar je v kljub težkim časom nudilo nekakšno varnost in zagotovilo za preživetje.

Ko sem začel spoznavati svet okrog sebe, je bilo veliko stvari tesno povezano z grofovsko oblastjo v Plešivškem gradu. Ko sem včasih prisluškoval zaskrbljenim razgovorom med staršema o vsakdanjih skrbeh, kot kdaj in na kakšnem kraju nam bo gozdar odkazal drva za zimo in steljo za živino, kdaj bo treba iti k obračunu za najemnino, in koliko bo znašala za to leto. Ta se je navadno kar sproti odtegovala od očetovega zaslužka na Suhodolški grofovski žagi. Najemna pogodba je morala biti obnovljena in od oskrbnika potrebna vsako leto do sv. Jurija. Te neprijetne opravke je moj oče vedno prepuščal materi. V tistih časih je bil v Plešivški graščini za oskrbnika in grofovskega namestnika neki Kuhar Simon, že starejši, osoren človek, katerega se še malo spominjam, oblečenega vedno v irhasto lovsko obleko s puško na rami in velikim gamsjim čopom za klobukom.

Že sama njegova pojava je vzbujala pri nas otrocih strah in spoštovanje, zato smo se mu vedno umaknili in ga naskrivaj opazovali, kadar je prišel s kakšnimi ukazi in naročili k mojemu očetu. Moral je biti po rodu Nmec ali Avstrijec, ker je slovensko zelo slabo govoril in je bil zaradi tega pri svojih najemnikih še manj priljubljen. Moja mama, je dobro govorila in razumela nemško, zato je morala vedno ona urejevati v graščini vse stvari okrog najemnine in drugih zadev.

(Nadaljevanje na 6. strani)

V tistih časih moje zgodnje mladosti je bilo okrog mene veliko stvari ki smo jih imenovali "grofovske". Naša domača hiša, štala in starinska kašča, njive, travniki in gozdovi okrog nas so bili "grofovski". Njegova je bila žaga v Suhodolu, kjer je delal moj oče. Njegovi so bili vozniki, ki so s težkimi vozovi in močnimi konji vozili hlodovino iz Plešivških gozdov na žago. Gozdne in lovske poti pa smo imenovali "grofovske steze". To ime se je obdržalo še za časa moje službe v revirju Plešivec, za požarne steze na obeh straneh Kaštskega jarka. Te poti so baje morale biti vedno dobro očiščene in zavarovane, ker je bilo to grofovsko jelenje in gamsje lovišče.

Grofov obstanek in navzočnost je obstajala celo v Razborški farni cerkvi, kjer so imeli svoj ločeni prostor, kadar so ob redkih prilikah prihajali v cerkev. V levem stranskem delu cerkve, pri oltarju sv. Križa, je stala ločena od drugih štirisedežna klop, z visokim izrezljanim lesenim naslonjalom, katero smo vedno imenovali kar "grofovski stol". To klop so lahko uporabljale, kadar je bila prosta, tudi žene grofovskih najemnikov, in moja mama je vedno povedala doma, kadar je pri nedeljski maši sedela v grofovski klopi.

Plešivška graščina in k nji pripadajoča posestva v zgornjem Razboru s Suhodolško žago, je bil samo mali del grofovske posesti. Večji del njegovih gozdov in posestev pa je imel še na Koroškem in v Avstriji. Njegovo stalno bivališče je bil Pliberški grad, kjer je stanoval s svojo družino. Na Plešivec je prihajal samo na lov in izlete, vse ostale opravke pa je prepuščal svojemu oskrbniku in poklicnemu lovskega čuvaju. On je stanoval s svojo družino v posebni lovski hiši, katera še danes edina stoji od obširnih grajskih in gospodarskih poslopij, kot nema priča nekdanje Plešivške slave in bogastva.

S tem kratkim člankom sem želel opisati svoje spomine in doživljanje nekega obdobja v svoji mladostnih letih.

Rudi Rebernik

Gozdarska hiša v Plešivcu, v ospredju pa del delavske barake, je še ostanek od nekdanjih mogočnih grajskih stavb, ki so se ohranile še do danes. Do začetka druge vojne je bila zasedenost stanovanj v Plešivcu sledeča: V graščini z okrog dvajsetimi sobami je stanoval, kadar je bil na Plešivcu, lastnik z ženo in hčerko. V gozdarski hiši s petimi sobami in prostorno kuhinjo je stanoval upravitelj z ženo, v delavski baraki s štirimi sobami pa so stanovale štiri delavske družine, med njimi tudi moja žena s svojimi starši.

Name, Gewerbe und Standort des Arbeitgebers, beziehungsweise Lehrherrn. (Bei Lehrlingen auch die Bedingungen des Lehrvertrages.)	Datum d. Eintrittes
Ime, obrt in stanovišče delodajalca, oziroma učnega gospodarja. (Pri obrtnih učencih tudi pogodki učne pogodbe.)	Leto in dan vstopa
<p><i>Graf Thurn'sche Försterei Ursulaberg</i></p> <p>Gräfllich v. Thurn'sche Försterei Allodgut - Ursulaberg</p> <p><i>Kuchar</i></p>	<p><i>15. November 1902</i></p>

Žig in znak grofovske gozdarske uprave v Plešivcu. To je fotokopija strani delavske knjige mojega očeta, ko je pričel delati za grofa Thurna na Suhodolški žagi. Podpisan je grofov oskrbnik Kuchar, datum pa je 15. November leta 1902. Plešivec so dolga leta imenovali "Urškin dvor", na žigu pa je stalo: "Gozdarstvo grofa Thurna - Veleposestvo - Urškin dvor".

ENAKI SMO SI V RAZLIČNOSTI

Kot mati invalida se večkrat zamislim, kako srečne so mamice, ki se jim rodi zdrav otrok. Ne zavedajo se, da je to njihovo največje bogastvo. Žal, so še ljudje, ki tako otroke kot starejše invalide gledajo postrani in jih imajo za nepotrebne ljudi.

Ko invalidi postajajo starejši, se zavejo, da so za marsikaj v svojem življenju prikrajšani. Postajajo vase zaprti in večkrat živčni. Sama opazujem svojega sina, ki je invalid od rojstva, kako je iz leta v leto bolj nezadovoljen. Ni mu do dela, večkrat se od družbe umakne in se drži kot, da sem kriva tega jaz. Potruditi se moram, da mu speljem misli na svetlejšo plat življenja. pripovedujem mu, da so danes lahko invalidi srečni, ker družba koliko toliko le skrbi za njih. Obiskujejo jih na domu, prirejajo jim izlete in jim nasploh pomagajo.

V družinah, kjer imajo invalide, so marsikdaj do njih premalo strpni. Morali bi biti do njih bolj prijazni in jim napake spregledati. Saj jih imamo tudi sami.

V današnji družbi lahko vsak invalid spodobno živi. Ni mu treba hoditi od vrat do vrat in prositi miloščine kot nekoč. Zato, kdor je kakršen koli invalid, le pogumno naprej in življenju nasproti. Če ne verjamete, prečitajte si knjigo Zvoneta Modreja, rojaka iz Črne na Koroškem, kaj je o tem napisal v knjigi Sreča je metulj.

Štefka Melanšek

Želimo razširiti število dopisnikov - dopisujte

Novoletna darovanja

Zgodilo se je lani, v noči na 5. november. Strahotni ognjeni zublji so čez noč uničili delo večih generacij na Pristovnikovi kmetiji na Završah. Že v naslednjih dneh je stekla akcija za njihovo pomoč. V novi občini Mislinja, kjer je mladi gospodar Ivo Večko občinski svetnik, smo si razdelili območja za pobiranje pomoči. Podobno akcijo je sprožila tudi podružnica SLS Slovenj Gradec na svojem območju.

Sam sem prošil za pomoč v nesreči Iva Večka na območju zaselka Straže v mislinjski občini. Obiskal sem večino družin in domov. Pred obhodom sem občutil neko nelagodnost, češ, ljudje bodo rekli: "Spet nekdo za nekaj pobira - spet bo šel denar." Pozneje sem bil presenečen, saj so pri vsaki hiši pokazali razumevanje ob tej veliki nesreči in tako dokazali, da je človečnost, plemenitost in solidarnost med ljudmi še zelo, zelo prisotna. Nekateri so darovali večje vsote, drugi manjše, eni pa so trenutno sami v tako slabem položaju, da niso mogli kaj prispevati, vendar so se kljub temu solidarizirali z družino Pristovnikovih.

Mislim, da vsota ni pomembna - nekdo lažje pogreša več, drugi pa tudi manjšo vsoto težko. Samo v Stražah smo zbrali 154.700 SIT. Nekateri krajani Straž so prispevali tudi na druge načine. Postal sem ponosen, da živim med tako dobrimi so-krajani. Utrnila se mi je misel, ki sem jo nekje prebral: Resnično naše je samo tisto, kar smo nekomu podarili!

Pravkar smo bili v božično-novoletnem času, v času obdarovanj, pričakovanj in lepih želja. Razmišljal sem:

Obdarovanje je verjetno zelo stara navada, najbrž ne dosti mlajša kot človeški rod sam. Če imamo nekoga radi, mu to najlažje izrazimo z darilom. Poznamo še celo vrsto daril: poslovna, poročna...Ljudje pa bi ne bili ljudje, če tudi daril ne bi zlorabljali. To so podkupnine, modre kuverte... Vsa ta darila, kakršna koli že so, pa so vsa materialne narave.

Bilo bi dobro, če bi se kljub našemu materialističnemu času, ko vsi hlastamo za otipljivimi dobrinami, kdaj zamislili, da obstajajo še drugačni darovi. Pravzaprav je človeško življenje eno samo darovanje:

Zdravnik daruje svoje znanje bolniku, učitelj učencu, krvodajalec vsem, ki potrebujejo v nesreči njegovo kri, darovalec svojih telesnih organov prav tako...

Razen drugega lahko sočloveku podarimo svoj čas, nasmeh, pozornost ali samo ramo, da se nekdo na njej razjoče. Ti darovi mnogo bolj bogatijo tistega, ki daruje, kot tistega, ki te darove prejema. Bolnik, ki dolgo časa leži v bolnišnici in nima svojih sorodnikov, bo hvaležen za nekaj naših minut, ko bomo z njim. Večkrat kdo reče: "Zakaj bi hodil na obisk k bolniku, ko pa je še sam sebi v napoto?" Nekateri se bojijo srečati se z bolnikom, ker ne vedo, kako bi se obnašali in kaj bi mu rekli. Bral sem razmišljanja dr. Metke Klevišar, ki se večkrat ukvarja s spremljanjem umirajočih, da so mnogo krat bolj nebolgljeni zdravi obiskovalci kot bolnik sam. Včasih prihaja pri tem že do komičnih situacij, ko bolnik tolaži zdravega obiskovalca. Dr. Klevišarjeva pravi, da recepta za pravilno obnašanje ni.

Moj prispevek nima namena moralizirati, pač pa vzpodbuditi tiste, ki iščejo vrednote življenja izključno v materialnem smislu, da tu in tam pomislijo tudi na to.

Jože Urbancl - Sveček

SLOVO POTOKA "KRABUŠNIKOV GRABEN"

V zadnji lanski številki Viharnika opisuje Rudi Pečnik usodo Krabušnikovega grabna. Piše, da je od vseh mlinov in žag ob tem potoku, ostala le še Hermanova žaga, ki jo je pred desetletji postavil on sam. V dopolnilo zanimivemu zapisu, objavljamo danes še fotografijo iz tistih časov. - Foto: Rudi Pečnik

PESEM O PREJI

Zaprašen kolovrat
v kotu na podstrešju
in črvice brezzobe krtače
pa polomljeno motovilo,
so le še spomin na stare čase.

Na čase, ko v vsaki revni
in bogati hiši
se v zimskih večerih
je slišal njih glas,
pa vriskanje fantov,
ki so hodili k njim v vas.

So časi se zdaj spremenili,
nič več prave romantike ni,
ki skozi dolga stoletja
je spremljala naše vasi.

Anica Kumer

Mislinjski jarek nekoč in danes

Lep jesenski dan. Narava se dan na dan oblači v razkošne nove barve. Moj moped po 17-tih letih brzi ponovno po cesti okoli 14 km dolgem jarku do skrajnih točk delavskih naselij pod Rogljo in Ribniško kočo, to je v Komisijo in Glažuto. Komaj zmaguje strmino po novi cesti. Končno sem na najvišji točki Komisije. Tu nekateri pustijo avtomobile in se podajo peš pol ure hoda na Rogljo. Usedem se na klop in se potopim v davne čase spominov. Oko se zazre v nepregledna prostranstva gozdov. Joj koliko naravnega bogastva, če bi ga znali pravično razdeliti, pomislím. Daleč v daljavi so vidne bele strehe poslopjaj najvišjih gorskih kmetij. Kot pikice so. Hriberšekovo, Ramšakovo, Miklavževo, Ogrinovo in tako dalje. Po gozdovih okoli mene se še poznajo mladi sestoji gozdov, le še komaj vidne pege nekdanjih frat (golosekov), način sečnje predvojnega lastnika Pergerja. Kot v snu slišim pripovedovanje nekdanjih prebivalcev, kako so na teh golosekih prekopavali zemljo in sejali rž, nato pa še krompir, baje je zelo uspeval. Nato pa so te frate na novo posadili. Delo so dobile tudi ženske iz doline, za sajenje. Bujno so se zarasle tudi maline. Po vojni je tu mrgolelo nabiralk, pa tudi po vsem jarku odkupovalcev. Pri vsaki hiši je bila odkupna postaja malin, ki so se borili in tekmovali med seboj za ta iskani sadež. To je bilo kot mravljišče. Dve hiši so tu takšne kot nekoč, lesene, krite s šiklnami (škodljami). Vse hiše gozdnih delavcev so po vojni na novo zgradili šefi gozdne uprave Mislinja. Hiše so tople in za takratne razmere odlične. Ti dve so še danes v lasti gozdne uprave od znotraj čudovito estetsko opremljene in služijo za razna srečanja, ekskurzije itd. Na razpolago so pa tudi društvom in drugim skupinam, ki sem radi prihajajo, v ta tajinstveni mir in čist gorski zrak. Nekoč sem moral tu gor pripešačiti lep kos poti od gorske železnice v jarku.

Prišel sem do prve vasi. Povsod so me pogostili z vsem kar so pač premogli. Tri ali štiri hiše v spodnji vasi, nato pa malo višje zopet zgornja vas. Zelo znano hišno ime pri Kohu. Zgovorna in vesela gospodinja in mož invalid sta te prijazno sprejela. Nato pa sta si pozneje omislila še gostilno. Sicer pa si dopoldan tu gori našel le stare invalide in ženske, vse drugo je bilo z voli na furi ali pri sečnji. Ženske so bile doma in krmile živino in svinje. Spominim se upokojenca Založnik Jožefa, ki mu je prva svetovna vojna eno roko občuto skrajšala, kako me je z ponosom vodil v čist in topel hlev in pokazal dva para lepih rejnih volov in druge živine. "Kje dobite toliko krme sem se čudil" Pripoveduje mi kako kosijo v avgustu na planinah baloh, vovčič (gorsko travo). Tedaj si vzamejo dopust za košnjo in to krmo vozijo domov na žlajfih (spredaj koleca, zadaj pa se na lesenih brunih vleče po tleh in tako zavira po strmini nizdol globljenk)! Seveda zato, ko furajo, z živino dobivajo še lepe ko-

ličine koruze. Tudi drugi so imeli vole in krave, če ne več vsaj eno za mleko in telička.

Pri njemu sem nekoč tudi prenočil. Konec novembra je bilo. Zjutraj pa skoraj iz hiše nismo mogli, toliko snega je zapadlo ponoči. 10 km dolgo pot domov sem pregazil peš. Ja, kaj vse mlad človek vzdrži? Zopet spomni kako sem se konec marca podal na pot čez planino v eno uro hoda odaljeno Glažuto čez planino in zagazil v debel trd zamrznjen sneg. Poleg tega pa se še plašno oziral okoli sebe, da se ne bi se srečala z medvedom, ki je tedaj hlačal po teh gozdovih. Kakšna lahkomišelnost, se še danes sprašujem. Kaj bi bilo z menoj če bi omagal in obtičal v snegu? Nihče ne bi ne vedel za me, kje sem. Tako se prepletajo spomini nazaj na službena leta na tej klopi. Petek je in nikjer ni žive duše. Vsi prebivalci

gljic. Tu pustim moped in se podam preko globoke struge na livado pred hišo. Ravno takšna je kot nekoč, le polepšana z barvo in novimi okni. Nekdaj je bilo tu le nekoliko prostora za vrt in gredice z krompirjem. Danes še teh ni več, vse se je zarastlo z drevjem in grmovjem. Nasproti mi pride mali črn psiček in se mi spenja po nogah, kar je znak da je nekdo v hiši. Res zagledam mladega moškega, sedečega na ploščadi pred glavnimi vrati. Krega nadležnega psička. Ko ga ta ne uboga, mu vrže v bok krepelce. Psiček zacvili in se skrije nekam za ogglom: "Ne, ne tako, je pa ja ubog" rečem sočutno. "Zakaj pa ne uboga, zdaj pa ima," reče in me povabi poleg mene na stol. Očitno je sam in se me je razveselil, pomislím. Povem mu vzrok mojega obiska in pogovor steče. Pri-

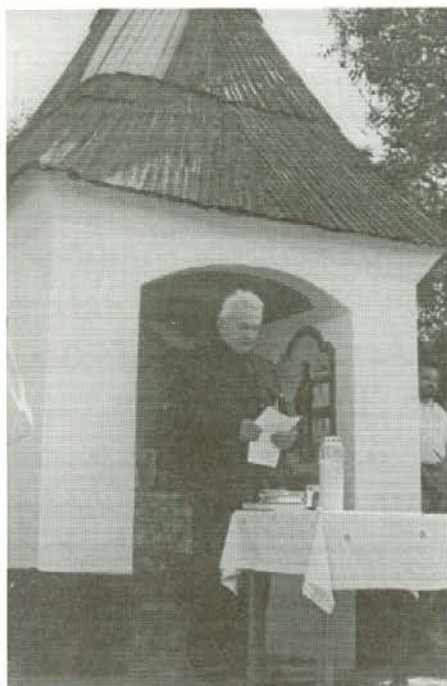
Nekdanja osnovna šola v Mislinjskem jarku. - Foto: Jože Krajnc

so se vselili v novozgrajene hiše v dolini. V soboto pa bo tu zopet živahno, ko bodo prišli sem vikendaši, ki so sedaj tu gospodarji nekdanje tako idiličnih hiš. Hlevov in živali pa ni več.

Moped me spet nese nazaj po cesti do ceste, ki vodi v Glažuto. Tudi to si hočem po 17 letih ogledati. Cesta je zelo strma in moped v prvi brzini komaj zmaguje vožnjo. Na desni me spremlja divje razbrazdana struga potoka. Voda se prebija skozi v globini čez skale. Zelo idiličen prizor divjine. Zelo daleč se mi danes zdi do hiš in mislim, da sem morda zašel. Končno zagledam na planoti znano hišico. Ravno takšna je kot nekoč, a tiha in prazna. Naredim posnetek in se obrnem nazaj. Kje šmenta pa je tista hiša, največja, v kateri so bile nekoč tri stranke? Končno jo le zagledam sredi drevja. Čudno kako je vse zaraščeno, da bi teh hiš več skoraj ne našel. Pridem do mostu iz okro-

nese steklenico piva, ki se mi kar prične. Nato pove, da je to hišo kupil od prejšnjega vikendaša in da je doma iz Turiške vasi. Pripoveduje mi o novih cestah. Tudi v Komisijo bi mi sedaj ne bilo več treba gaziti snega peš kot nekoč. Res veliko, veliko se je naredilo ta leta po vojni. Za ceste je gozdna uprava res čudovito poskrbela. Vse je prepredeno z njimi in nekoč si kaj takšnega niti v mislih ne bi mogel predstavljati, mi šine skozi možgane. "Boste še kavo?" me vpraša. "Ne hvala, dosti imam," povem. "Hvala vam lepa." Poslovim se. "Pa srečno vožnjo," mi zaželi. Odhajajoč naredim še posnetek te stavbe za spomin. Navzdol motor brzi z lahkoto. Peljem počasi, da si te divjine čimveč vtisnem v spomin. Že sem blizu takozvanega Krajcgrabna, kjer se ceste cepijo iz dveh smeri pa tudi vode pridejo skup.

Jože Krajnc
(nadaljevanje prihodnjič)

Alojz Perše je pozdravil navzoče v imenu krajanov.

Blagoslovitev križa

Na Bodiževem hriščku na Lokovici so lanske jeseni obnovili kapelico, ki so jo pred davnimi leti postavili v spomin na nesrečno preminulega Bodiževega gospodarja, ko je vozil domov žito. Ko je videl, da se bo voz prevrnil, ga je hotel podpreti, a je bil žal preslab. Voz, poln snopja, ga je pod seboj pokopal in bil je takoj mrtev.

Da bi na ta tragičen dogodek ostal spomin, so svoji tukaj postavili križ, kajti včasih je bila krščanska navada in dolžnost, da se vsak, ki gre mimo križa, odkrije in pokriža. Le kdo bi vedel, koliko ljudi je šlo tod mimo in koliko križev je bilo storjenih v spomin človeku, ki je hotel obvarovati zrnje za kruh, a je pri tem sam tragično preminul, posebno še v času, ko je tod mimo vodila cesta s Prevalj v Podjuno in ko še ni bilo železnice. Pri Bodižu so se ljudje radi ustavljali, saj je bila tukaj gostilna in so se med svojo peš potjo tukaj radi okrepčali.

Močilnik Rok, sedanji škofov gospodar je dal križ lepo obnoviti, da bo na ta dogodek še dolgo spomin in poznejšim rodovom opomin, naj bodo v svojem življenju previdni.

Franc Perše

Po sledovih knjige

"STROJNA in STROJANCI"

V kakšen bolj oddaljen kraj me ponavadi zvabi zanimiva glasba in ljudje, ki nastopajo. Na Strojno pa me je zvalila knjiga znane etnologinje dr. Marije Makarovič, ki je ta hribovski zaselek obdelala v knjigi "Strojna in Strojanci". Takšno knjigo o svojem kraju bi morala imeti vsaka vas, fara ali zaselek. V knjigi je polno zanimivosti in bo lep zgodovinski dokument bodočim strojanskim rodovom.

Dnavajst let po izidu knjige sem se odpravil med Strojance, da vidim ta kraj in njegove ljudi. Znašel sem se pri Zabrnikovih, kjer so me, kot nepoznanega, prijazno sprejeli in se čudili, da sem prišel k njim po sledih te knjige. Ponosno so mi povedali, da je dr. Marija Makarovič, ko je zbirala podatke za knjigo, stanovala pri njih in da so ji pri tem veliko pomagali. Čeprav je Zabrnikova kmetija strma in visoko v hribih, pri njih dobro kmetujejo. Sin Silvo je z Zelenbrega priženil pridno Jožico. Oba hodita v dolino na siht, njune štiri otroke pa med tem pestujeta in vzgajata dedi in babica, ki skrbita hkrati za živino in še marsikaj postorita vmes. Življenje se je na Strojni tako spremenilo, da tisti, ki že desetletja niso obiskali svojega rodnega kraja, svoj kraj še komaj prepoznajo. Gospodar Rudi je povedal, da je ob nujnem kmečkem delu moral s prevozom lesa zaslužiti še kakšen dinar za nujne potrebe in davke.

Prijazna babica Rozika je povedala, da ni branila otrokom zaposlitve v dolini, saj

bi brez njihovega zasluga ne mogli zgraditi nove hiše, v katero so se vselili letošnjo pomlad. Kmetovati visoko v planini, hoditi dnevno na delo v dolino in razen vsega še dograjevati in graditi, zahteva zares veliko truda in denarja.

Silvov brat Peter me je z jeklenim konjičkom popeljal še po gornjem delu Strojne in mi razkazal nekaj kmetij. Vmes sva se ustavila pri lepo obnovljeni farni cerkvi, ki jo zdaj obnavljajo tudi od znotraj. Na pokopališču mi je Peter pokazal grob Blaža Mavrela, njihovega ljudskega pesnika, na katerega so ponosni, saj njegove pesmi tudi prepevajo. Ena naj-bolj priljubljenih je njegova uglasbena pesem Koroški mošt.

Mnogo lepega in zanimivega smo se tistega večera pogovarjali pri Zabrniku. Med drugim tudi o tem, koliko je v njihovem kraju kmetij brez mladega gospodarja ali gospodinje, ki bi skozi rojstva ohranjala korenine grunta. Šele pozna ura nas je nagnala k počitku. Prespal sem v njihovi dobro ohranjeni stari hiši, kjer je dr. Makarovičeva snovala knjigo o Strojancih. Škoda, da je vedno manj ljudi, ki bi pravočasno mnogo zanimivega in bogatega ljudskega izročila, rešili pozabe. Za izkazano gostoljubje se Zabrnikovim iskreno zahvaljujem.

Ludvik Mori

Zabrnikova družina, razen dveh najmlajših, ki sta spala. - Foto: L. Mori

O mlinih in mlinarjih nekoč

*Mam mline, mam žage, pa meljem in žagam
mam ljubice tri, pa ljubim vse tri.*

Tako so včasih opevali mline, saj so bili veliko vredni, ker smo živeli od tega, kar smo pridelali doma, še posebno, kar se tiče žita oziroma kruha. Tista kmetinja, ki je imela svoj mlin, je bila veliko vredna.

Mi svojega mlina nismo imeli. Mleli smo v tujih mlinih, največkrat v dveh sosedovih, ki sta stala vsak ob svojem potoku, narazen za uro hoda. Moj oče so radi mleli, le vreče smo jim morali pomagati nositi. Bil je običaj, da so mlini ropotali tudi ponoči, da se je več zmlelo. Mleli so večinoma moški, kjer pa je teh primanjkovalo, so mlele tudi ženske. Kadar so mlela mlada dekleta, so jim prišli delat družbo sosedovi fantje. Noč je bila takrat običajno vse prekratka.

Nekega dne ukažejo oče hlapcu, naj odnese, ko bo opravil v hlevu, vrečo doli v mlin, saj bodo naslednjo noč mleli in potrebujejo veliko žita. Naslednjega večera odidemo v mlin vsi trije. Oče je nesel vrečo, hlapec nekoliko večjo, jaz pa večerjo, luč in zraven vsega tudi še majhno vrečo. Ko pridemo do mlina, vpraša oče hlapca, kam je dal vrečo, ki jo je prinesel.

Hlapec ga je debelo gledal, potem pa le povedal, da je nesel vrečo v drugi mlin. Oče so robantili in nagnali hlapca po vrečo k tistemu drugemu mlinu. Hlapec je vzel luč in odšel. Z očetom sva mlela in po malem dremala. Hlapec bi se moral že kdaj vrniti pa ga ni bilo od nikoder. Nekaj čez polnoč je le prisopihal z vrečo v pravi mlin. Na očetovo neprijazno vprašanje, kje neki se je mudil tako dolgo, je povedal, da sta ga srečala dva moška, ki sta se pozno v noč zamudila spodaj v trgu. Zasmilila sta se mu pa njima je svetil in spravil domov. Oče niso na to nič rekli, celo zadovoljni so bili, da je končno prinesel vrečo v pravi mlin.

Za uporabo mlina je bilo potrebno lastniku odslužiti z dninami. Da je bila pšenična moka bolj bela, smo pšenico pri nas pred mletvijo oprali in na rjuhah posušili. Tudi ajdovo kašo smo si pripravljali, kar pa je vzelo veliko časa. Najprej smo ajdovo zrnje skuhalo in ga na soncu posušili. Kadar ni bilo sonca, smo ga posušili v krušni peči po končani peki kruha. Mlinar je moral znati zrnje, preden ga je vsul v grob, pravilno navlažiti in kamna prav razmakniti, da se zrnje ni drobilo. Za kašo je moralo ostati zrnje celo, vendar oluščeno. Ajdovo kašo smo pripravljali običajno za večerjo, pa tudi ob kolinah smo polnili z njo prtene klobase.

Mlinar je moral znati mlin tudi popraviti, saj se je venomer kaj pokvarilo. Kdor mlina ni znal popraviti, je prinesel ključ lastniku nazaj. Običajno je ves togoten rekel: "Mlin mi je crknil, pr' moj duš! Popravit' pa ne znam."

Ko smo tudi v gorske kraje dobili elektriko, so vodni mlini propadli. Kamne in vse potrebne dele mlina so ljudje odpeljali domov in si ga sestavili ob električnem motorju. Teh ne moti suša, niti neurje ali mraz.

Marija Božič

IZ OSNOVNE ŠOLE ŠMARTNO PRI SLOVENJ GRADCU

V gozdu si lahko odpočijem in se sprostim.

Jernej

V gozdu se vedno nekaj dogaja, zato ti tam nikoli ni dolgčas.

Anja

Gozd je svoboda narave.

Žan

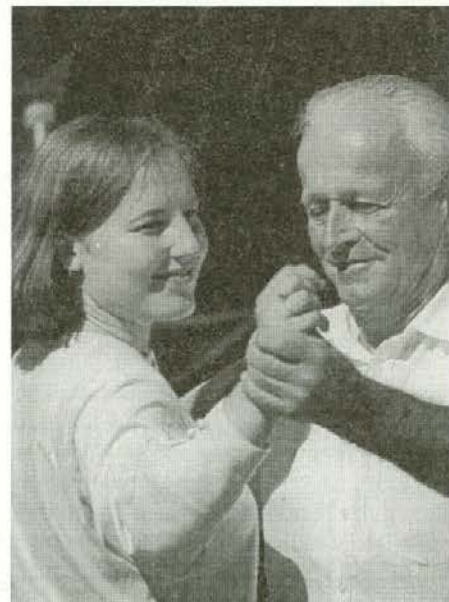
Gozd je najlepši življenjski prostor.

Janja

*Gozd daje življenje in
zarvetje*

Gozd je naraven življenjski prostor. Tako mu rečemo zato, ker ga je ustvarila narava. V njem živi veliko živali. V gozdu je tiho in mirno. Kadar hodim po gozdu, se počutim kakor bi hodila po veliki dvorani, ki je vsa tiha. Lepo je, če si v gozdu v jeseni živje je na tleh umirjeno in kadar narediš korak, tiho zašumi.
Prehajanje po gozdu me veseli in me bo vedno.

Alenka Vretič 4. a razred

Stanko Šisernik iz Sel je bil v lanskem letu najbolj vesel na pašnem pikniku pod Uršljo goro. Pa boste zagotovo vprašali zakaj? Zato, ker ga je za ples poprosila mlada plesalka in Stanko se seveda tako prijetnemu plesu ni odrekel. Za prijetno odigrano melodijo pa je muzikante nagradil kar z zabojem piva. - Foto: F. Jurač

Tečaj peke potic

16 žena iz Šmiklavža, Graške gore in Podgorja se je 23. novembra 1995 zbralo na Lakovnikovi kmetiji v Šmiklavžu, da bi se naučile speči čimboljše potice in druge izdelke iz kvašenega in kvašeno-listnatega testa. Umetnosti zvijanja potic in ostalih dobrot, ki so jih spekle v krušni peči, jih je učila ga. Marija Prajner. - Tekst in foto: Danica Onuk

Tečaj predelave mleka

V Razboru na Rdečnikovi kmetiji se je 1. decembra 1995 26 žena udeležilo tečaja predelave mleka. G. Janez Čebašek iz Mlekarske šole v Kranju je prikazal izdelavo domačega sira in jogurta, poučil pa jih je tudi, kako izdelati dobro skuto. - Tekst in foto: Danica Onuk

ČUVAJ NARAVO

Čuvaj naravo,
ne rani je več.
Kamorkoli pogledaš,
je smoga preveč.

Je zastrupljena zemlja
od herbicidov, škropiv,
sadove škodljive
pa bo človek užil.

Fekalija v vodi
vse ribe umori.
Ko ozon se bo stanjšal,
smo na vrsti še mi.

Marija Mrakič

OH, TE KOZE

Pride dan, ko si ves zaspan,
ves si bolan.
In spoznaš, da vodene koze imaš.

Kako močno to boli, srbi,
da po vsem telesu
se ti nekaj ven spusti!

Izpuščajčki ti so čisto mali,
z vodo nadevani,
od bolnikov zaničevani.

Ko obrne teden se naokrog
nadloga ta izgine sama,
nič več ni srbečice in bledice.

Rado Jeromel

VODENE KOZE

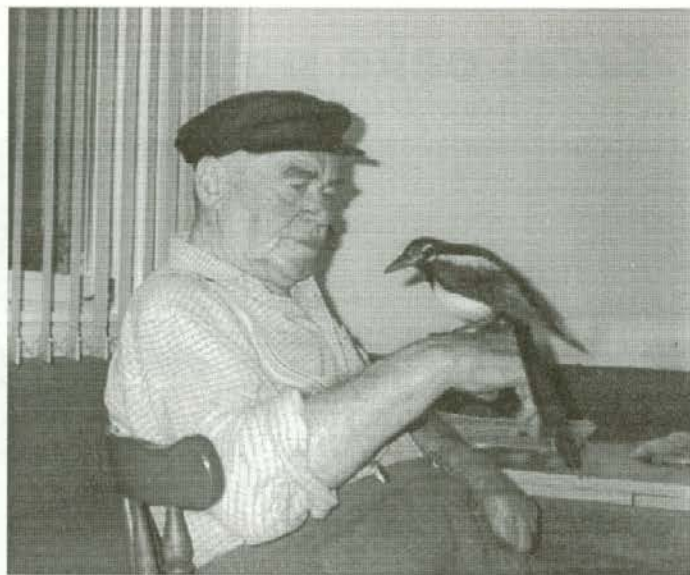
Nekega dne sem prišel iz šole. Na telesu so se pojavili neki izpuščaji in nisem vedel, kaj je to. Vprašal sem dedka, pa tudi on ni vedel, kaj je to. Naslednji dan me je začelo tudi srbeti. Iz šole domov sem prišel zelo utrujen in poleg izpuščajev se je pojavila tudi vročina. Ata, babica in dedek so ugotavljali, kaj bi to bilo. Na koncu je babica ugotovila, da imam vodene koze. Mama je po telefonu poklicala zdravnika, da mi je dal mažo proti srbenju, ker to zelo srbi in sem se moral kar naprej praskati, kar pa ni dobro. V šolo nisem šel in se zdravim. Ta bolezen je zelo neprijetna, ker se moraš kar naprej praskati ali pa trpeti, da si ne predereš izpuščajev. Včasih me je tako zelo srbelo, da me je morala sredi noči tolažiti mama, da sem lahko vzdržal. Zunaj je zapadel sneg, jaz pa imam še kar naprej vodene koze. Upam, da se bom lahko kmalu pozdravil. Zelo rad bi odšel na sneg se smučat ali sankat.

Luka Jeromel,
3. a OŠ Mislinja

SRAKA

V bližini naše hiše je spomenik z dvema velikima cipresama, ki segata visoko v nebo. Ena izmed teh cipres je bila dom srak. Naključje ali usoda je hotela, da se je tem srakam zgodila nesreča oziroma bolj natančno, da se je eni izmed mladih srak zgodila nesreča. Padla je iz gnezda in ker ni znala leteti, je ostala kar na zemlji. Ptici na trdnih tleh namesto v zraku ni preveč prijetno. Včasih pa se najde tudi kakšna dobra duša, ki najde usmiljenje do takih izgubljenih živali. Takšna duša je bila moja mama. Tako je sraka dobila bivališče v zajčniku. In ker je bilo ptici malo dolg čas, ji je usoda namenila še družabnika. Vsi smo bili mnenja, da je to sračji samec. Tako sta pač družno bivala v našem zajčniku in jedla ter pridobivala korajžo za pobeg. No, moralo se je zgoditi, da je samec zbral toliko poguma, da je pobegnil ali drugače rečeno, odšel v svet s trebuhom za kruhom. Naša sraka pa je jedla, se drla kot sraka in bila vsa sračja. Z rastjo našega ptiča je raslo tudi zaupanje v to pernato divjad in zgodilo se je, da je sraka prišla tudi kdaj v kuhinjo in tam preizkušala svoje letalske sposobnosti.

Letala je, kolikor ji je kuhinjski prostor omogočal. Bila je živahna, usedla se je, kamorkoli se ji je zahotelo, včasih celo na kakšno glavo. Nekateri izmed naših družinskih članov so se je bali, nekateri pa ne. Naš dedek je bil kar zadovoljen s preletu srake po kuhinji, prav tako je bil eden izmed tistih družinskih članov, ki se je ni bal in je mirno prenašal njene vragolije. Sraka je bila čedalje bolj domača in čedalje bolj sračja. Rada je jedla, se okopala v vodi umivalnega korita, kot vse srake pa je tudi ta bila prenašalka, zbirateljica najrazličnejših predmetov. Tako je življenje potekalo dalje brez večjih pretresov, ustaljeno mirno. Naš dedek si je krajšal čas z opazovanjem te pernate divjadi. Kot lovec je malo bolje poznal srako in ugotavljal, da si sraka želi prostosti in da bi rada prosto letela. Naš vnuk Luka je ptico opazoval, prevelik prijatelj pa ni bil z njo, takega obnašanja je bila tudi njegova mama. Tako kot se človek navadi na žival, se je tudi ptica privadila na nas. Glavna njena skrbnica je bila babica Ana. Pri

hrani je postala kar zbirčna in zahtevna, še dobro, da spada med manjše živali tako, da smo jo lahko dostojno hranili. Toda želja po svobodi je sraki nenehno tlela nekje v glavi in zgodilo se je, da je uspela pobegniti. Vsi smo bili nesrečni, še najbolj pa babica Ana in dedek Jože. Vsak dan smo gledali v nebo, če se bo iz njega spustil kakšen ptič, podoben sraki. Ni in ni se hotelo zgoditi kaj takega. Sraki smo v njen stari domek nastavljali hrano, vendar tudi s tem ni bilo uspeha.

Pa se je le zgodilo nekega dne, da je iz neba švignil ptič naravnost pred našo hišo. Babica ni mogla verjeti svojim očem, ko je ugotovila, da je to naša stara prijateljica sraka. Ta sraka je dobila tudi ime, in sicer Kokica. S težavo je sraka Kokica premagovala negotovost in nezaupanje do ljudi, vendar ji je to le nekako uspelo. Pustila se je hraniti tako, da si ji nastavljal hrano in ona jo je sama vzela. Po vztrajnem prigovarjanju babice pa se je sraka - Kokica okorajžila celo tako daleč, da se je vsedla na roko in iz nje vzela hrano. No, pri nas je bilo splošno veselje, ker se je izgubljeni član le vrnil nazaj. Bili smo veseli tako stari kot mladi, da smo takorekoč udomačili ptico. Ptica nam je vračala našo dobroto glede hranjenja s tem, da je vedno kaj novega "ušpičila" in nam dokazovala svoje sračje poreklo. Kot veste velja pregovor: Krade kot sraka. Naša sraka ni bila nič drugačna in si je prilajčala različne stvari ter jih skrivala na najrazličnejša mesta. Bolj je bil nek predmet pisan oziroma za njo zanimiv, bolj se je mučila z njim, bolj temeljito ga je hotela skriti. Bila je tudi igriva. Rada se je poigrala z repom sosedovega psa jazbečarja in sicer tako, da ga je kluvala in lovila. Vsi, ki so prihajali na obisk in slučajno videli še našo srako, so bili nad tem navdušeni. Sraka je torej priletela, ko se ji je zljubilo in odletela na enak način. Sodelovala je pri najrazličnejših opravilih, opazovala je našo pridnost ali lenobo. Kadar ni letala po nebu ali imela kakšne druge opravke, je bila prisotna.

Vendar vsega lepega je tudi enkrat konec. Sraka je prihajala malo redkeje. V družbi še dveh srak je pogosto preletavala zračni prostor nad našo hišo, vendar se ni utegnila vedno spustiti na tla ali roko katerega izmed družinskih članov. Zgodilo se je namreč, da se je tudi Luka, naš najmlajši, upal sprejeti srako na svoji roki. Lepega dne je ni bilo več. Kaj pa zdaj? Nič, potrebno je čakati, če se mogoče le še pojavi. Ni se več pojavila, ni več priletela in nismo več imeli možnosti, da bi jo hranili. Ostali so nam le še lepi spomini. Večkrat se ozremo v nebo, če po njem leti kakšna sraka, pa žal nimamo sreče, da bi se spustila na tla in nam obogatila in popestrila življenje.

Rado Jeromel

ANTON SEKOLOVNIK 1915 - 1995

Na njegovem pogrebu se je lani 22. novembra zbrala velika množica domačinov ter okrog trideset duhovnikov. Somaševanje in pogrebni obred je opravil provincial slovenskih kapucinov p. Vinko Škafar.

Pokojni Junčkov oče je bil drugi otrok v družini. Ko je mati rodila tretjega, je na porodu mrla. Oče se je drugič poročil, nakar je moral v prvi svetovni vojni na fronto. Med njegovo odsotnostjo je pogorela hiša, a jo je žena znova zgradila in gospodarila naprej. Tudi ona je pri drugem porodu umrla.

Anton Sekolovnik je moral leta 1943 v nemško vojsko. Poslali so ga na rusko fronto, kjer je doživljal vse strahote vojskovanja. Bil je ranjen in ujet, vendar se je pozneje iz Rusije vrnil, medtem ko se njegov brat Jurij ni nikoli. Ko je bil Anton na fronti, so Nemci domače izselili, marca leta 1945 pa še požgali domačijo.

Po vrnitvi iz ujetništva je iz ljubezni do rodne zemlje doma zagospodaril, na ruševinah pa postavil nov dom. Od težko pridobljenih sadov zemlje in gozda je marsikdaj ostal praznih rok in ust, saj je moral zadostiti obvezni oddaji pridelkov takratnim oblastem.

Leta 1949 si je na Goriškem vrhu pri Salačnikovih našel bodočo ženo. Spoprijela sta se z življenjem, pri čemer so njima veliko pomagali njeni starši, sosedje in drugi dobrotniki.

F.M.

IVAN GORENŠEK "Vužnikov Anza" 1929-1995

Rajni Anzi je delal v železarni na Ravnah. Ker je stanoval v Gabrovski bajti na Selah-Vrheh, je skozi 25 let ob vsakem vremenu na Ravne pešočil. To je bilo za njega zelo naporno, a je vzdržal. Ko je začel voziti delavski avtobus, se je najprej preselil k Vužniku v Podgoro, od tam pa pozneje na Javornik, ker je tam dobil stanovanje.

Poročil se je leta 1953. Žena Micka, hčerka in trje sinovi so bili njegova družinska sreča. Pred tremi leti mu je nenadoma umrla žena, kar ga je zelo potrla. Razvedrila si je iskal v kmečkem delu, ki mu je bilo zelo pri srcu. Dokler je bil zdrav, je zelo rad hodil okoliškim kmetom pomagat opraviti vsakršna dela. Razen dela v železarni in na kmetih je bilo njegovo veselje lov. Nagnjenost do gozdov in divjadi si je pridobil že v otroštvu, saj je doma pri Vužniku, v njegovi rojstni družini, bil vedno sredi narave.

Po ženini smrti je spoznal Ančko. Tudi z njo je živel v srečni slogi.

Rok Gorenšek

česar ni nikoli pozabil in bil vsem globoko hvaležen. V še nedogrujenem domu sta z ljubeznijo sprejela sina prvorojenca, ki je kasneje dobil še tri brate.

Ves čas sta z ženo gojila tiho željo, da bi eden njunih sinov postal duhovnik. Mati je v ta namen večkrat molila in bila sta oba presrečna, ko se je eden od sinov odločil, da postane duhovnik. Ko so vsi upali, da bo njihova družina živela mimo, mu je umrla žena, sinovom pa ljubeča mati. Ta globoka rana se za Antona ni nikoli popolnoma zacelila. Skupaj s sinovi, ki jim je odslej moral biti oče in mati hkrati, je gospodarjenje na domačiji nadaljeval. Voljo do življenja mu je vlivalo pričakovanje dneva, ko bo sin bral novo mašo. To se mu je uresničilo poleti 1980. Tudi druga dva sinova sta odšla in z najstarejšim sta ostala sama ter se dolga leta prebijala naprej. Ko so mu moči že pešale, je želel, da bi se v hiši razlegal otroški smeh naslednikov. Želja se mu je uresničila in želel si je ob vnukih preživljati mimo jesen življenja. V tej želji ni uspel - bolezen ga je pritenila na bolniško posteljo.

Svojci in prijatelji so nemočni opazovali, kako njegovo življenje po jema. Bolezen je bila močnejša od želje.

Hvala vam, Junčkov oče, za vse, kar ste s svojim tihim in preprostim življenjem podarili svojemu kraju in ostriški župniji!

JAKOB MORI 1908 - 1995

Matildo in s skupnimi močmi sta začela kmetovati.

Izbruhnila je druga svetovna vojna in Jakob je bil v vojski ujet in odpeljan daleč v Nemčijo. Ko se je leta 1942 vrnil domov, vojne grozote niso prizanašale tudi našim krajem. Kljub vsem negotovostim je Morijevo družina izžarevala toplo domačnost. V takem duhu sta z ženo vzgajala tudi svojih devet otrok, ki so odrasčali pod njuno streho.

Kot krajan je bil Jakob zelo razgledan, aktiven in napreden. Vedel je, da se kraj mora razvijati in napredovati. Bil je predsednik elektrifikacijskega in cestnega odbora za Ojstrico. Žrtvoval je veliko truda in časa, da je kraj to dosegel. Kljub zdravju, ki ga je čedalje bolj pestilo, je govoril, da je treba storiti še to in ono.

Ko življenje zapre svoja vrata za seboj, ostane praznina. Za teboj, dragi Jakob, je ostala prehojena pot, na katero si lahko ponosim. Spominjali se te bomo kot preprostega, poštenega in pokončnega moža.

Bolečino delimo s tvojo družino in sorodniki, katerim v imenu znancev in prijateljev ter sosedov izrekamo iskreno sožalje!

Ferdo Knez

ANTONIJA IZAK 1909 - 1995

Težko je bilo v zimskem času, ko je morala v snegu in mrazu nanositi vode za družino in za živino v hlevu. Večkrat jo je nosila kar od sosedja Pečnika. Kakšno garanje je nošenje vode, vedo le tisti, ki so to izkusili. Ko so napeljali vodovod, ji je odpadlo vsaj to breme.

Minevala so leta, pešale so moči in zdravje. Opešale so žuljave roke, ki jih je vredno poljubiti. Drug za drugim so odhajali v svet otroci, za vsakim ji je bilo hudo, obenem pa je bila srečna, ker so si ustvarjali svoje domove in svojo srečo.

Rada bi še pomagala sinu in snahi, se sprehodila med njivami in travniki, na katerih je dobila veliko žuljev, toda bolezen ji tega že več let ni dopuščala. Svojci so Antonijo Izak izgubili za vedno. Položili so jo v grob k možu, ki je umrl pred dvema letoma.

Naj ti bo, draga Antonija, lahka domača zemlja, domačim pa naj močna volja pomaga premagati bolečino, ki jo čutijo za teboj.

Vsem, ki žalujejo za teboj, iskreno sožalje!

Ferdo Knez

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnidaršič. Naklada: 1900 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS, Maribor, 1996.

To številko je uredil Andrej Šertel.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

FRANC GERMADNIK 1926 - 1995

Mnogo prezgodaj in vse prehitro se je iztekla življenska pot Francu Germadniku, po domače Hedu, iz Koprive. Vest o nenadni smrti nas je vse, ki smo ga poznali, posebno pa še domače, močno presunila.

Ko mu je leta 1926 stekla v Bistri zibel, tretjemu od šestih bratov, so mu rojenice na-povedale težko življensko pot pa vendar takšen kot je bil Franc, je bilo vsa njegovo življenje en sam delovni dan. Po končani osnovni šoli, katero je končal v Črni, je moral že kot dvanajstleten deček odditi službo, da je bil njegov kos kruha debelejši. Druga svetovna vojna ga je zatekla v železarni na Ravnah, odkoder je v letu 1943 odšel v partizane. Z njimi je deloval v solčavskem okolišju ter na Svi-njski planini. Za sodelovanje s partizani je bil odlikovan z dvema medaljama za hrabrost, z dvema medaljama za zasluge za narod, z medaljo dela s srebrnim vencem ter značko OF.

F. Jurač

Po odsluženju vojaškega roka se je pokojni Franc Germadnik zaposlil pri Gozdnem gospodarstvu Črna na Koroškem, kjer je delal vse do svoje upokojitve. Leta 1952. se je priženil na Hedovo kmetijo, kjer sta si z ženo Valerijo lepo uredila zakonsko ognjišče, v njem pa sta petim otrokom podarila življenje. Najtežji trenutek v življenju pa mu je bil takrat, ko se je tragično ponesrečil njegov sin, kate-rega je že takrat določil za naslednika Hedove kmetije.

Pokojni Franc Germadnik je bil navezan na naravo, na les in na košenice. Ljubil je divjad, zato je že leta 1951 opravil lovski izpit in tako postal član lovske družine Koprivna - Topla. Za prizadevnost v lovski družini, je prejel znak za zasluge za lovstvo ter več priložnostnih priznanj lovske družine Koprivna-Topla. Z njegovo izgubo bo nastala velika praznina v lovskih vrstah, še posebej zato, ker je svoje dolgoletne lovske izkušnje znal prenašati na mlajše lovske sotovaršice.

Takšnega kot smo ga poznali ga bomo ohranili tudi v našem spominu. Na pokopališču v Koprivni, naj se mirno in tiho spočije.

Tepežnica

Na koledarju 28. decembra piše: NEDOLŽNI OTROCI. Temu dnevu se po domače pravi tepežni dan, ali otročje. Za ta otroški praznik smo si včasih že par tednov prej pripravili šibe za otepanje. Na tepežni dan smo morali vstati zelo zgodaj, posebno, če je bil ta dan na delavnik, ker smo morali opaviti otepanje še pred šolo. Med otepanjem smo voščili takole: Reš'te se, reš'te, Novemu letu, zdravi, veseli, dolgo živeli, po smrti pa v nebesa prišli. Ali takole: Reš'te se, reš'te, možno odrešite, en dinar al' dva se Vam nič ne pozna. Zjutraj smo prvo otepli domače, potem sosedo, nato smo šli v šolo. Med potjo smo otepli vsakega, ki nam je prišel nasproti. Dobili smo kakšen dinar ali vsaj petdeset para. V vasi smo najprej zavili k mesarju, vsak je dobil kos salame, pri peku smo dobili žemljo, v trgovini pa bombone. V šoli smo otepli tudi učitelja. Ta dan smo lahko zamenjali, da smo mi topli učitelja. Otepanje se je vršilo samo dopoldan, če je kateri šel otepat popoldan, so mu rekli, da ga bodo vrgli v peč. Bil je lep otroški praznik, ki smo se ga že dolgo prej veselili.

Ivan Hamun

V SPOMIN

MATILDI MORI iz Ojstrice

Življenje je največja in tudi najlepša knjiga, kateri se z rojstvom odpre prva stran, se ji list za listom obrača, a z zadnjo stranjo se za vedno zapre. Ta knjiga življenja se je pred dobrim letom zaprla Morijevi mami iz Ojstrice nad Dravogradom. 25. julija 1994 je po dolgotrajni težki bolezni za vedno ugasnilo njeno plemenito srce. Ugasnil je prijazen in dobrodušen nasmeh žene, matere, babice, prababice in praprababice. Smrt Morijeve mame je hudo prizadela, ne samo svoje, ampak vse, ki smo jo poznali. V življenju je veliko prestala, vendar ni nikoli potožila, da ji je hudo. Daleč naokrog je bila poznana kot skromna, priljubljena in mima žena. Bila je bogata zato, ker je bila z vsem zadovoljna. Kot drugorojenki ji je zibelka življenja stekla 11. januarja leta 1910 na Očkovi kmetiji. Mladost je preživljala doma na kmetiji, kar jo je utrdilo v skrbno gospodinjino in kasneje v ljubečo ženo in mater. Prav na svoj rojstni dan leta 1937 se je poročila na Morijevo kmetijo, kjer sta z možem Jakobom dolga leta vzomo gospodarila.

Leta 1937 se je začela druga svetovna vojna. Mož Jakob je moral v vojno in Matilda je morala podpreti kar vse štiri ogle pri hiši, da so preživeli. Bili so težki trenutki negotovosti.

V zakonu se njima je rodilo devet otrok, ki sta jih vzgajala v ljubezni, spoštovanju do sočloveka, ohranjanju lepih običajev ter plemenitih dejanj, kar je najlepša dota, ki je ne more nihče odvzeti. V življenju ni ničesar ustvarjeno brez stresov in težav, teh ni manjkalo tudi v Morijevi družini. Še mali je umrl sin Franček, v cvetu mladosti - star 24 let je umrl sin Titek, maja 1958 je v katastrofalnem požaru do tal pogorela domačija, v prometni nesreči je izgubila življenje hčerka Marica. Vse to je zapustilo globoke posledice tudi v zdravju. Naj ji bo lahka domača gruda in večni mir. Počivaj v miru!

V spomin zapisal
Ferdo Knez

*Ko je v srcu bolečina
prevelika,
se tudi solza posuši,
le duša nemo vpije,
zakaj več tebe ni?*

SPOMIN

Bolečina, žalost in nedojemljiv je spomin na 11. februar, ko nas je mnogo prezgodaj zapustil naš najdražji sin

MIRAN BOROVNIK iz Razborce pri Mislinji

Tiho in žalostno je ob tvojem grobu, vendar polno lepih spominov na leta, ko smo bili skupaj.

Za njim žalujejo: mama Rozika in ostali

*Na grobu, kjer svečka zate
gori
in cvetje zate cveti,
je bolečina,
ki jo poznamo le mi.*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedija in brata

FRANCA GERMADNIKA iz Koprivne

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvalujemo. Hvala sosedu Feku in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Iskrena hvala lovcem Lovske družine Koprivna-Topla za častno stražo in za spremstvo pri pogrebu, govorniku Jožetu Libniku za ganljivo izrečene besede slovesa, pevcem za zapete žalostinke ter g. župniku Tonetu Vrisku za pogrebni obred.

Žalujoči: žena Valerija, hčerke Valerija, Francka, Marjana in Rezka z družinami, snaha Jožica, vnukinji Andreja in Jasmina, brat Slavko in ostali sorodniki

*Ko živela sem,
ljubila sem vas vse,
zdaj, ko me več med vami ni,
ljubite me v spominu vsi.*

ZAHVALA

Vse prehitro in mnogo prezgodaj nas je zapustila naša draga mama in bica

NEŽKA TROST Brešerjeva mama iz Razborce pri Mislinji

Vsi, ki ste jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše najlepša hvala. Iskrena hvala tudi vsem sosedom in vsem tistim, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih žalosti ter nam izrazili sožalje. Prav lepa hvala dr. Tilki Prevolnik za dolgoletno zdravljenje, govorniku Marjanu Križaju za ganljivo izrečene besede slovesa, šentiljskemu pevskemu zboru ter g. kaplanu Zoranu Korenu za pogrebni obred. Hvala tudi pogrebni službi Jerneja Zaveršnika.

Žalujoči: otroci Fanika, Ivica, Marjanca, Slavko, Milan in Cvetka z družinami

*Hiša tiha je ostala,
ko si vzel slovo,
v srcu bolečina je
ostala,
ki prenehala nikoli ne bo.*

ZAHVALA

Ob vse prerani izgubi našega dragega moža, očeta in dedka

EDA ROTOVNKA iz Starega trga

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvalujemo. Hvala vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali in nam stali ob strani. Iskrena hvala družini Ogriz, zdravnikom in strežnemu osebju Intemega oddelka slovenjegraške bolnišnice, pokojnikovim nekdanjim sodelavcem Preventa in gasilec Gasiškega društva Stari trg za spremstvo na pogrebu, govornikom za ganljivo izrečene besede pred odprtjem grobom, pevcem, družini Breznik za žalostinke, mežnarci Slavici Smrekar in g. župniku Gabrijelu Knezu za opravljen pogrebni obred.

Žalujoči: žena Marija in hčerki Tanja in Edita

GOZD - NAŠE NAJVEČJE BOGASTVO!

Kolikokrat slišimo ali preberemo te besede? Pa vseeno ugotovimo, da to naše bogastvo zelo malo poznamo.

Živimo v okolju, kjer je gozd naš sosed, del našega življenja. Kljub temu pa se znajdemo v čudnem položaju, če moramo odgovoriti na vprašanje: "Kaj veš o gozdu?"

Ravno zaradi tega smo se na podružnični osnovni šoli Strojna odločili, da organiziramo naravoslovni dan na temo: GOZD - NAŠE ŽIVLJENJSKO OKOLJE.

Z učenci smo se odpravili na "Malo gozdno učno pot", kjer naj bi gozd spoznali še iz drugega zornega kota.

Zavhaljujemo se našima vodnikoma g. Francu Hudrapu in g. Janiju Mikelnu, ki sta nam ta dan prav zares polepšala in popestrila z vsemi podatki in zanimivostmi, ki sta nam jih razkrila.

Da je bil ta dan zares zanimiv, pa se lahko sami prepričate iz mnenj in vtisov, ki so jih zapisali naši učenci.

MALA GOZDNA UČNA POT

"Jutri bomo imeli naravoslovni dan", nam je rekla učiteljica.

Na naše obraze se je prikradel nasmeh. "Super, ne bo pouka. Ne bo nam treba pisati domače naloge", smo razmišljali vsak zase in se veselili.

Naše veselje pa nam je kmalu pokvarila učiteljica, ki nam je dala domačo nalogo. Vsi smo bili zelo, zelo jezni. Učiteljica pa je kar nekaj razlagala in razlagala. Čeprav smo jo poslušali le z enim ušesom, smo kar kmalu spoznali, da to ne bo "dela prost dan". In res je bilo tako.

Zbrali smo se v parku pri stari lokomotivi, kjer sta se nam pridružila g. Mikeln in g. Hudrap. Pozdravili smo se in odšli na pot.

Nismo bili preveč navdušeni, ker bi raje tekali in še dalje raziskovali to staro lokomotivo. Ogledali smo si lipi, ki sta zelo veliki in debeli. Obstopili smo ju in sklenili, da ju bomo primerjali z našimi Janeževimi lipami na Strojni. Potiho smo si želeli, da bi bile naše debelejše. Prehodili smo 4 km in se ustavili na 12 postajah. Videli smo veliko zanimivih stvari in spoznali drevesne vrste, ki jih pri nas na Strojni ni. Na poseki smo se ustavili in gledali naše domačije, ki sta nam jih pokazala naša vodiča. Bilo je zelo zanimivo in izlet nam je postal všeč. Videli smo tudi "cesarski hrast", ki je enkrat starejši, ko mi vsi skupaj.

Bi ga tudi vi radi videli?

Povabite starše in pojdite si ga skupaj ogledat. Ne bo vam žal. Tudi nam ni bilo, čeprav smo morali ves čas poslušati in si pomembnejše stvari zapisovati. Spoznali pa smo, da je tak pouk v naravi kar super stvar.

Učenci in učiteljica 4. razreda
OŠ Strojna

UTRINKI Z NARAVOSLOVNEGA DNE

KAJ TI JE BILO NA NARAVOSLOVNEM DNEVU ZANIMIVO?

V gozdu mi je bila zanimiva mlaka. V njej je bilo malo vode.

Tadej Mravljak, 1. razred

Meni so bili všeč debeli želodi, ki sem jih nabirala po tleh.

Simona Obretan, 1. razred

Meni je bil najbolj všeč rdeči hrast, ker ima tako lepe rdeče, narezljane liste. Rdeča barva listov je odvisna od tega, koliko svetlobe dobi drevo.

Matjaž Pšeničnik, 2. razred

Na naravoslovnem dnevu ta mi bila najbolj zanimiva duglazija in zeleni bor, ki sem ju prvič videl, ker ne raste na Strojni.

Dani Mirmik, 1. razred

GOZDNO GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC

Trgovina
LES
Radlje

specializirana trgovina
za oskrbo gozdarstva

Motorne žage za hobby	
JONSERED 2040	43.133,00
HUSQVARNA 36	50.112,00
Motorne žage za profesionalno rabo	
JONSERED 625	76.870,00
HUSQVARNA 254 xp	88.435,00

VITLA TAJFUN	
3T	109.050,00
4T	133.645,00

VERIGE 28 Z	1.530,00
VERIGE 34 Z	1.850,00
MEČ 15", 18"	3.850,00
VLEČNA VERIGA 2,5 m	3.516,00
ŽIČNA VRV Ø 10	290,00/m

Ponujamo vam:

- stroje, orodja, opremo in pripomočke za delo v gozdu:
 - motorne žage in rezervne dele (verige, meče, ...)
 - vse vrste pil, gozdarske spreje in krede, zagozde, ...
 - gozdarske škornje, čelade, zaščitne obleke in rokavice, olja in maziva
- veliko izbiro električnih orodij za domačo uporabo in orodja za delo na vrtu:
 - kosilnice za travo (komposterje, motokultivatorje)
 - motorne kose (z najlonsko glavo in rezilnimi noži).

*Smo pooblaščen prodajalec in serviser
motornih žag JONSEREDS
ter prodajalec in serviser motornih žag, kos
in kosilnic HUSQVARNA.*

NOVO

REZERVNI DELI ZA TRAKTORJE VSEH VRST IN TOVORNA VOZILA TAM, ZASTAVA

GUME, SNEŽNE VERIGE

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE OZIROMA PLAČILA Z ODKUPOM LESA

NOVOLETNI POPUST 10% OD 1. DECEMBRA 1995 DO 15. JANUARJA 1996 ZA MOTORNE ŽAGE (količina omejena)

DOBRE STVARI OSTAJAJO

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Koroška c. 68 (Dvorec), Radlje, · tel. 0602/71 421 · fax 0602/71-239

**KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA p.o.**

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

**TOLAR
na
TOLAR**

ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

*Vsem svojim
varčevalcem in posojilojemalcem
želimo v letu 1996
mnogo zadovoljstva z zdravjem,
s svojo uspešnostjo in srečo.*

*Za vaše sodelovanje z nami
se tudi za vnaprej priporočamo!*

Žganjekuha na Koroškem

Pod pokroviteljstvom KZ "LEDINA" Slovenj Gradec je bila predstavitev knjige "Domače žganje", avtorja Andreja Šertela, dipl. ing. gozdarstva, pri Dulerju na Selah.

Kmetijsko svetovalna služba je na območju koroških kmetijskih zadrug zbrala 47 vzorcev žganih pijač. Pri ocenjevanju se je komisija posluževala Pravilnika mednarodnega ocenjevanja in nagrajevanja alkoholnih pijač na mednarodnem vinogradniško-vinarskem sejmu v Ljubljani. Upoštevali so se kriteriji ocenjevanja po 10. členu tega pravilnika.

Člani komisije so ocenjevali naslednje lastnosti alkoholnih žganih pijač:

1. okus	10 možnih točk
2. vonj	8 možnih točk
3. barva	1 možna točka
4. bistrina	1 možna točka

Komisija je predlagala, da se nagradi samo eden vzorec od naslednjih žganih pijač: sadjevec, češpljevec, borovničevac, slivovka in vzorec z največjim številom točk.

Vzorci žganih pijač so bili oštevilčeni, tako, da komisija ni vedela za lastnika le-teh. Komisijo so sestavljali: Jože Koletnik, predsednik ter člani Jože Repas, Martin Vižintin in Ivan Uršič.

**PODRUŽNICA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC**
FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

**DA SMO VAM BLIŽE,
KO NAS POTREBUJETE:
TELEFON**

080-19-20

**PRVA BREZPLAČNA TELEFONSKA ŠTEVILKA
ZA NAROČANJE OBISKA
ZAVAROVALNIŠKEGA ZASTOPNIKA.**

**ŽIVLJENJE GRE NAPREJ,
IN MI Z VAMI**

Nagrajeni so bili naslednji lastniki vzorcev:

1. Danilo Laznik, Kotlje za borovničevac	19,25 točke
2. Franjo Prevolnik, Misl. Dobrova za češpljevec	18,75 točke
3. Tone Modic, Radlje za slivovko	19,12 točke
4. Jože Kotnik, Slovenj Gradec za sadno žganje	18,37 točke
5. Jernej Knez, Pameče za jerebiko	19,62 točke

Moram pa pripomniti, da so bili vsi zbrani vzorci žganih pijač dobre kakovosti, vendar so kriteriji takšni, da ne morejo biti vsi prvi.

Jože Koletnik

Jože Kotnik prejema nagrado - knjigo "Domače žganje" - za najboljše pridelano sadno žganje.